виконання зумовлених фахом функцій, чергування теоретичних і практичних дисциплін, урізноманітнення сфер спілкування та виконання спеціально розроблених завдань, наближених до реальності.

КОНЦЕПТ «ЦЕРКВА» У МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ СТУДЕНТІВ МАЙБУТНІХ СВЯЩЕННОСЛУЖИТЕЛІВ

Наталія Коструба
кандидат психологічних наук
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки
E-mail: chmil.nata@ukr.net
https://orcid.org/0000-0002-3852-4729

Актуальність дослідження особливостей релігійної спільноти пов'язане з спробами України отримати автокефалію, єдину церкву в державі. На цьому фоні, важливим є вивчення розуміння концепту «церква» діячами релігійного культу.

Церкву зазвичай трактують як релігійну організацію, що здійснює культову діяльність. Великий тлумачний словник сучасної української мови (2005) пропонує два визначення концепту «церква»: 1) релігійна організація духівництва і віруючих, об›єднана спільністю вірувань і обрядовості; 2) будівля, в якій відбувається християнське богослужіння.

У філології концепт «церква» досліджується у межах релігійної православної церковної лексики (Михайлова, 2004: 8–9) Так, філологи стверджують, що земна церква – це священнослужителі та миряни, які в певних місцях здійснюють таїнства і обряди, прославляють Бога, Богородицю і святих, зберігають і передають основи віровчення. Науковці у галузі

соціології зазначають, що у контексті глобалізованих суспільних відносин концепт церкви зазнає змін і уже не відповідає ідеальному (традиційному) типу «церкви» (Sengers, 2012). Філософи і теологи наголошують на існуванні різниці між номінальним та реальним визначенням концепту «церква», або ж описують його через абстрактні поняття («віруючі в Христі» і т.п.).

Для вивчення специфіки розуміння церкви студентами-богословами вищих духовних навчальних закладів було вирішено провести експериментальне дослідження з використанням методу вільного асоціативного експерименту.

Метою дослідження є виявлення асоціативного поля концепту «церква» за даними вільного асоціативного експерименту в студентів-богословів.

Вільний асоціативний експеримент проводився у 2016 році у межах апробації тренінгу професійного становлення майбутніх священнослужителів із студентами-богословами із Волинської православної богословської академії Київського патріархату методом письмового анкетування. В експерименті взяли участь 8 осіб віком від 18 до 23 років.

Слово-стимул «церква», як місце теперішньої та майбутньої діяльності майбутніх священнослужителів, дало можливість отримати 7 різних асоціативних реакцій студентів-богословів: «дім Божий», «будівля», «Божа», «люди», «святиня», «храм», «наша». Частотним словом-асоціацією виявилось «дім Божий» (повторювалось двічі). Більшість отриманих слів відображають понятійний компонент («будівля», «святиня», «храм»), проте було виявлено і реакції-оцінки («Божа», «наша»). Особливою є асоціація «люди», що відображає уявлення студентів про церкву не лише як будівлю, але і як прихожан, вірян.

Аналіз отриманих асоціацій здійснювався за логічним компонентом, а саме бралось до уваги до якого типу реакцій можна віднести кожне із отриманих слів – центральної чи периферичної. Так, виявлено, що більшість слів (4) виражають прямий зв'язок слова-стимула та асоціації, тобто є центральними логічними реакціями («дім Божий», «будівля», «люди», «храм»),

що становить 57%. Периферичні логічні реакції представлені меншою половиною слів (3), а саме це такі асоціації як «Божа», «святиня», «наша», що становить 43%.

Аналіз отриманих асоціацій здійснювався за граматичним компонентом, а саме бралась до уваги до якого типу реакцій можна віднести кожне із отриманих слів – синтагматичної чи парадигматичної. Так, було виявлено, що 5 слів-асоціацій є парадигматичними реакціями, тобто відносяться до однієї частини мови із словом-стимулом «церква». У відсотковому співвідношенні парадигматичні реакції представлені 71,4%. Синтагматичні реакції представлені прикметниковим типом: «Божа», «наша». Так, синтагматичні реакції відображають 28,6% від отриманих слів-асоціацій. Переважання парадигматичних граматичних реакцій свідчить про достатню розвиненість аналітичності та комплексності мислення досліджуваних.

Отже, психолінгвістичний аналіз слова-стимулу шляхом вільного асоціативного експерименту виявив, що у мовній картині світу студентів майбутніх священнослужителів концепт «церква» відображається як «дім Божий». У отриманому асоціативному матеріалі переважають парадигматичні граматичні та центральні логічні реакції.

Перспективи дослідження вбачаються у подальшому психолінгвістичному аналізі концепту «церква», а також вивчення асоціативного поля цього концепту в студентів представників інших спеціальностей.